

בע"ה תמוז תשפ"ג (יולי 2023)

חוזר מפמ"ר תנ"ך יסודי שנת הלימודים תשפ"ד

לכבוד המפקחים,
מנהלי בתי הספר,
מורות ומורי התנ"ך
שלום רב!

הוראת התנ"ך בחמ"ד מבוססת על ההכרה שהתנ"ך הוא ספר היסוד של עם ישראל. גיבוריו הן דמויות מופת לאורן צועד העם היהודי מזה אלפי שנים, ותכניו מעצבים את חיי האומה – אמונותיה, שאיפותיה, תקוותיה והנהגותיה ביום חול ובמועד. שיבת עם ישראל לארצו, ארץ התנ"ך, וחזרתו לבמת ההיסטוריה כעם, כמו גם הפיכת הלשון העברית לשפתו המדוברת, מהווים הזדמנות לבניית קומה נוספת של הבנה חיבור והזדהות עם תכניו של ספר הספרים בימינו.

לאור הנחות יסוד אלו, אנו שואפים לכך שהוראת התנ"ך תהווה לימוד מחולל ומכונן זהות. יעדינו הם שבוגרי החמ"ד יסיימו שנים עשרה שנות לימוד כאוהבי תנ"ך, בעלי סקרנות ותשוקה ללימוד תנ"ך ובעלי מיומנויות המאפשרות להם לממש את אהבתם ללימוד תנ"ך. חוויה לימודית חיובית ומשמעותית בבית הספר תעודד אצלם רצון להמשיך ולעסוק בלימוד תורה באופן עצמאי, גם לאחר סיום הלימודים. שאיפתנו היא שלימוד התנ"ך יהווה עבור תלמידינו מקור נביעה לחיים מקושרים לדבר ה'.

לימוד התנ"ך בבית הספר היסודי טובע חותם משמעותי בתודעתם של תלמידינו ועשוי לעצב אישיותם לשנים רבות ואף לחיים שלמים. אפשר שזהו אחד מן ההסברים למשמעות הרבה שמעניקים חז"ל לתלמודם של תינוקות של בית רבן "אמר ר' חלבו אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל פיהם של תינוקות של בית רבן, וכן הוא אומר מפי עוללים ויונקים יסדת עוז (תהלים ח, ג), ואין עוז אלא תורה, שנאמר ה' עוז לעמו יתן (שם כט, יא)" (פסיקתא זוטרתיא [לקח טוב] אסתר פרק ה). אציין עוד שלצערנו מספר ניכר של תלמידי החמ"ד ביסודי אינם ממשיכים במסלול החמ"ד בכיתות התיכון. אי לכך יש חשיבות כפולה ומכופלת לידע שהם צוברים, ובעיקר לאהבת התורה שאנו עשויים להטמיע בהם בשנות לימודיהם בבית הספר היסודי.

מרובים המקורות בחז"ל המאדירים את חשיבותם של מלמדי (ובדורות האחרונים גם מלמדות) התורה. **כל המלמד את בן חבירו תורה זוכה ויושב בישיבה של מעלה (בבא מציעא פ"ה, ע"א), ... מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו (סנהדרין צ"ט, ע"ב), ... מעלה עליו הכתוב כאילו הוא ילדו (מדרש לקח טוב, פרשת במדבר). זכות גדולה ואחריות גדולה היא לנו להיות חלק ממלמדי התורה בעם ישראל.**

בשנה החולפת פתחנו שכללנו ויישמנו את מיזם "חזק ונתחזק" והדבר סייע למאות כתות ולאלפי תלמידים לעמוד ביעד של סיום החומשים במהלך שנת הלימודים. מאות מורים לקחו חלק בהשתלמות המלווה את מיזם "חזק ונתחזק" ואנו ממתנינים לכם בהשתלמויות המלוות את ההוראה גם בשנה זו.

אני מודה לכם המורים הנמצאים יום עם התלמידים, מלמדים אותם, לומדים איתם, מתנכים אותם ופועלים על מנת לקרבם ולחברם לתורת ה'. אני מודה למדריכי התנ"ך הפרוסים ברחבי הארץ על עבודת הקודש בהנחיית המורים, ולרב יאיר ליברמן, המדריך הארצי המוביל את הוראת התנ"ך ביסודי, על השקעתו המרובה בכלל, ובפרט בשכלול ושיפור מתמיד של הוראת התנ"ך בבתי הספר היסודיים.

בברכה,

ד"ר איילת סיידלר

מפמ"ר תנ"ך בחמ"ד

תוכן

- א. קישור למסמכי יסוד מעודכנים לתשפ"ד
- ב. עדכון תכנית לימודים, הוראת מיומנויות
- ג. 'חזק ונתחזק' המסע לסיום החומשים
- ד. מוביל תנ"ך בית ספרי
- ה. הדרכה
- ו. רישום לקבוצת מייל ולקבוצות וואטסאפ
- ז. פיתוח מקצועי וכלים ללמידה מרחוק
- ח. חוברות לימוד מאושרות
- ט. מבחן ארצי

א. קישור למסמכי יסוד מעודכנים לתשפ"ד

- [תכניות הלימודים בתנ"ך](#)
- [באתר תנ"ך](#) תמצאו מסמכי יסוד נוספים:
 - תכנון שנתי מותאם לשנת תשפ"ד
 - מסמך המיומנויות המעודכן
 - משימות הערכה
 - מדריכי תנ"ך ופרטי התקשרות
 -

ב. עדכון תכנית לימודים, הוראת מיומנויות

תוכנית הלימודים עודכנה, באופן ששילוב הקניית המיומנויות בהוראה נעשה כעת באופן מדורג, וממוקד לכל שכבה. בתוכנית המעודכנת בכל שנה על המורה להתמקד בהקניית מיומנות אחת או שתיים. מיומנות זו מלווה את תוכן הלימוד לאורך השנה, ומתורגלת מעת לעת בתוך הלימוד. בנוסף, על המורה לתמוך את המיומנות הנלמדת מן השנה שעברה, ולהמשיך לבסס אותה כפי המפורט בטבלה להלן.

באתר מפמ"ר תמצאו הנחיה להקניית המיומנות, סרטון הסבר לתלמידים, תלקיט הצעות לתרגול ושתי משימות הערכה המשלבות ידע, ערך ומיומנות.

טבלת מיומנויות
לפי שכבות:

כיתה	מיומנויות הקניה	מיומנויות ממשיכה [תרגול]
ב	קריאה מדויקת התמצאות טכנית + שמות פרשות	
ג	ביאורי מילים שכתוב/ציטוט	קריאה מדויקת התמצאות
ד	פירוש רש"י - שלב 1	ביאורי מילים שכתוב/ציטוט
ה	פירוש רש"י - שלב 2 זיהוי נושא	שכתוב/ציטוט
ו	השוואה	זיהוי נושא פירוש רש"י
מבחן מסכם		

ג. 'חזק ונתחזק' המסע לסיום החומשים

לימוד וסיום חמשת החומשים הינו יסוד בבניין הזהות היהודית-ערכית של ילדינו. מיזם 'חזק ונתחזק' נועד לסייע למורים לעמוד ביעד זה, תוך העצמה של חווית הלימוד וציון הסיום באופן חווייתי וייחודי. בשנת תש"פ החלנו במיזם זה, ובשלוש השנים האחרונות שכללנו והרחבנו אותו. ב'מסע לסיום החומשים' שיצא לדרך ברי"ח סיוון השתתפו השנה מאות כיתות. במחוזות אחדים התקיימו תהלוכות מרשימות של הורים וילדים היוצאים למסע. ההתרגשות שליוותה את היציאה לדרך ואת סיום החומשים הורגשה היטב במחוזות. אנו קוראים לכם לתכנן מראשית השנה את **מעמד סיום חמשה חומשי תורה**, על פי **לוח סיומי הפרשות** הלימודים באתר, בבחינת "סוף מעשה במחשבה תחילה". אנו ממליצים לכל בתי הספר לקיים אירוע בית ספרי ואף עירוני או מחוזי למעמד סיום החומשים.

באתר [במשבצת חזק ונתחזק](#) ימצא המורה את החומרים הבאים:

- **תכנית מותאמת לשנת הלימודים תשפ"ד לפי פרקים ונושאים.**
- **'תחנות' לסיומי פרשה בו נשתף את התלמידים בחידות ומשימות.**
- **קישור לסרטונים ולמשימות, על כל הנושאים הנלמדים.**
- **ה'מסע הגדול' נושא פרסים הכולל משחקים, חידונים ופרסים לקראת סיום הספרים.**
- מצורף [סרטון קצר](#) ובו מבט על תוצרי פעילות חזק ונתחזק - במאות כיתות שהשתתפו בתכנית והגיעו לקו הסיום.

ד. מוביל תנ"ך בית ספרי

כאמור בפתח חוזר זה התנ"ך הוא ספר היסוד של עם ישראל ותפקידו לחולל ולעצב את זהות תלמידינו. לשם כך יש להעמיד את התנ"ך בבתי הספר על "שתי רגליים" רגל אחת היא - הוראה מיטבית בכיתה. רגל שנייה - ביסוס מעמדו של התנ"ך במרכז סדר היום הבית ספרי באמצעים שונים: בסדירויות הלמידה, בעיסוק בהוראה התנ"ך בצוות, באירועים, בסיומים, במרחב הפיסי, במפגשים עם הורים, ועוד ועוד. כדי ששני הדברים יקרו יש צורך במוביל/ת תחום הדעת, הבקי בתכנית הלימודים ובעל ידע והבנה בהוראת תנ"ך.

תכנית הגפ"ן מאפשרת לבתי הספר להגדיר דמות של מוביל תנ"ך ולתגמל אותה על עבודתה. מוביל זה יקבל הכוונה שוטפת וליווי מצוות ההדרכה המחוזי, באופן שיוכל לקדם את לימוד התנ"ך בית הספר באופן משמעותי ביותר.

אנו פונים למנהלים בבקשה למנות מוביל תנ"ך בבית הספר. אנו רואים בתפקיד הובלת התנ"ך מפתח לקידום משמעותי של הוראת התנ"ך בבית הספר. צוות ההדרכה בתנ"ך ילווה את מובילי התנ"ך במחוזות ויסייע להם למלא את תפקידם באופן משמעותי ומועיל.

ה. הדרכה

מתווה הגפ"ן מאפשר לבתי ספר שמעוניינים בכך לבחור הדרכה בתנ"ך. לבתי הספר שבחרו בהדרכה בתנ"ך ימונה מדריך מקצועי ומנוסה שיוביל ויקדם את הוראת התנ"ך בבית הספר. במקביל נעשה כמיטב יכולתנו על מנת שבכל מחוז יוצב מדריך תנ"ך מחוזי שיפעל לקידום הוראת התנ"ך. מדריך זה לא יוכל לתת מענה פרטני לבתי הספר. מענה פרטני יינתן כאמור רק לבתי ספר שבחרו במדריך במסגרת הגפ"ן. רשימת המדריכים הארציים והמחוזיים תופיע באתר.

ו. רישום לקבוצות וואטסאפ ולתיבת המייל.

לרשותכם עומדות קבוצות הוואטסאפ הייעודיות שלנו להוראת החומש והנביא בשכבות יסודי. בקבוצות נלווה את הלמידה, נסייע בהכנות, נשתף בחומרים ועזרים לאורך השנה, ונעדכן על השתלמויות, מבצעים ועוד ועוד. מומלץ וחשוב! להצטרפות (וכן למעבר קבוצה משכבה לשכבה) [בקישור הבא](#) במקרה הצורך ניתן לשלוח הודעה לגבי שרונה ארזי 050/2123444 או למייל: yesodi.tanach@gmail.com

ז. פיתוח מקצועי וכלים ללמידה מרחוק

1. מפגשי הדרכה לקראת הוראת הספרים והפרשות

לקראת פתיחת שנת הלימודים נקיים בעז"ה מפגש זום ייעודי לכל שכבת גיל בו נעסוק בתוכן הספר, בעקרונות ההוראה שלו, וכן בהסבר כיצד להשתמש ביחידות הלמידה שבאתר. מפגשי הדרכה נוספים לקראת תחילת כל פרשה, ולקראת כל נושא בהוראת נביא, יתקיימו לאורך השנה וילוו את המורים בלמידה. כל הפרטים נמצאים באתר ללמוד וללמד במידע הקשור לבית הספר היסודי.

בכוונתנו לקיים במהלך שנת תשפ"ד השתלמויות בהיקף של 30 שעות, ובהתאמה לתכנית הלימודים. להלן ההשתלמויות שתפתחנה בשנה"ל תשפ"ד.

2. הדרכות והשתלמויות מלוות חומש ונביא:

לאורך השנה נקיים הדרכות ממוקדות לליווי הוראת החומש/נביא. בתחילת כל פרשה בחומש, ובתחילת כל נושא בנביא, נעבור על יחידות הלימוד, נעמיק בעקרונות ההוראה ונציע כלים ודוגמאות קונקרטיות לאותה היחידה. מורים אשר ישתתפו באופן סדיר בהדרכות יוכלו לקבל גמול השתלמות. ניתן להשתתף בהדרכות בתורה, בנביא, או לשלב ביניהם. לצורך קבלת הגמול על המורה להירשם בהשתלמות הייעודית לשכבת הגיל, ולהגיש מטלת סיום. ההדרכות/השתלמות יתקיימו לשכבות הבאות:

'צעד ראשון בתורה' הוראת פרשות בראשית-לך לך לכיתות א.

כיתות ב – בראשית - סיפורי האבות

כיתות ג – חומש שמות ופרקי יהושע

כיתות ד – חומש ויקרא ופרקי השופטים

כיתות ה – חומש במדבר ופרקי שמואל א'

כיתות ו – חומש במדבר ופרקי שמואל ב'.

3. השתלמויות נוספות

- 'כשהחינוך המיוחד פוגש את תחום הדעת' הוראת תנ"ך למורי חינוך מיוחד, שילוב והכלה.
- השתלמות ייעודית לקהילת המלמדים בבתי ספר יסודיים
אנא עקבו אחר הפרסומים. מקווים לראות כמה שיותר מורים עמנו במסגרת ההשתלמויות

4. כוורת

הכוורת מהווה מרכז השתלמות מקוון בו מורים יכולים לבחור להשתלם ביחידות של 3 - 6 שעות ולצבור 30 שעות גמול באופן חדש בתחומי הדעת השונים הנלמדים בבתי הספר היסודי. צוות תנ"ך חמ"ד העלה יחידות השתלמות בתנ"ך לכוורת ומורים המשתתפים בה מוזמנים להתנסות בהן.
לקטלוג הכוורת - [לחצו כאן](#), להרשמה לכוורת - [לחצו כאן](#)

ח. חוברות לימוד מאושרות

מורים המעוניינים להשתמש בחוברות בהוראת תנ"ך מוזמנים לבחור חוברות מתוך [רשימת חוברות הלימוד והספרים](#) המאושרים להוראת תורה ונביא מצויה באתר. משרד החינוך מבצע פיקוח ואכיפה כנגד בתי ספר שרוכשים ספרי לימוד לא מאושרים, ראו חוזר מנכ"ל [בקישור](#) הבא סעיף 16.

נזכיר כי **אין חובה להשתמש בחוברות** בהוראת תנ"ך, ומורים המעוניינים בכך מוזמנים ליצור לעצמם את מערכי השיעור ואת דפי העבודה המותאמים לתלמידיהם. עוד נאמר כי גם בשימוש בחוברות המאושרות יש להפעיל שיקול דעת. המורה רשאי ואף חייב לברור מן החוברות את מה שנראה בעיניו כנכון בהתאם לתכנית הלימודים.

ט. מבחן ארצי

מדי שנה מתקיים מבחן ארצי במתכונת פנימית לכיתות ו' על ספר דברים פרשות דברים – כי תצא. קיום המבחן במועדו משמש עוגן חשוב בתכנון הלמידה השנתי. בעקבות המבחן מתקיים שיח שנועד להפיק לקחים, ללימוד נקודות החוזק, נקודות המצריכות שיפור, ומה אנו כצוות הפיקוח יכולים ללמוד מכם.
החלטה ופרטים אודות מתכונת המבחן הארצי בתשפ"ד תימסר בהמשך השנה

בתפילה שנזכה להגדיל תורה ולהאחיבה,

הרב יאיר ליברמן
מדריך ארצי בתנ"ך ליסודי

ד"ר איילת סיידלר
מפמ"ר תנ"ך בחמ"ד

העתקים:

גב' שוש נגר, ראש מינהל החמ"ד
ד"ר טלי יניב, יו"ר המזכירות הפדגוגית
מר יובל אוליבסטון, ס. יו"ר המזה"פ
גב' עינת אוחיון, מנהלת אגף מורשת, חברה ורוח
גב' אתי סאסי, מנהלת האגף לחינוך יסודי
מר דויד גל, מנהל אגף בכיר א' - בחינות
מנהלי מחוזות, מחמ"דים, מדריכי תנ"ך